

Kapitel 6

FRÅN VILDMARK TILL SÅGVERKSMETROPOL

Och såg vid såg jag såg, varthelst jag såg.
(Elias Sehlstedt, 1872)

Utmed Ångermanälvens strand skidade en januaridag i sprakande sträng köld en kraftigt byggd, trettio års man med kraftiga stavtag så att snön sprutade som små moln om skidspetsarna. På samemanér använde han endast en enda långstav med en hornskyddad spjutspets i överänden som han hanterade med kraftiga hugg. Solen nådde knappt över trädtopparna i söder. I skogen på stranden av älven där mannen löpte rådde halvdunkel. Men ute på den tillfrusna älven, där endast huvudfåran skummade öppen med moln av ånga i den bitande kalla luften, gnistrade snökristaller i ett oändligt varierande färgspel. De bröt där de genomträngande strålarna från den lågt stående midvintersolen från orange i alla nyanser av gult över grönt till blått och lila i de långa skuggor som bildades av träd och buskar som dignade under ett kraftigt snötäcke.

Mannen hade emellertid inte tid att betrakta det vackra sceneriet utan skådade framåt med enveten energi. Andedräkten stod som ett moln ur hans mun och svetten flöt i strömmar över det väderbitna ansiktet och frös till istovor i ögonbrynen och polisongerna. Vägen var välkänd. Han hade gått den många gånger och ränt den på skidor på vintrarna på väg mellan sitt hem på Tufva, det ensligt belägna nybygget på västra stranden av Ångermanälven, och sin ämbetsutövning som pastor i Åsele, en och en halv mil längre söderut vid älven. Det var pastor Olof Lindahl, son till gamle björnjägarprosten Olof Ersson Lindahl i Åsele, som var stadd i brådslande ärenden. Hemma på Tufva låg hans unga hustru Erica i födslovåndor och mannen var nu på väg att hämta barmorskan i kyrkbyn för att hjälpa parets förstfödde till världen. Kokande vattengrytor stod redan på härden därhemma och rent linnetyg var framlagt. Allt var berett för att mottaga den väntade ättlingen. Medan mannen var borta fick den unga prästfrun reda sig bäst det gick med hjälp av lillpigan.

Snart skymtade kyrkbyn nere vid älven där rökarna från skorstenarna stod som vita plymer rakt upp i den stränga kölden. Pastorn skidade raka vägen till barnmorskan som var beredd och hade allting klart för att krypa in under fällarna i en väntande rissla som redan stod förspänd. Med klapprande hovar mot den stelfrusna marken satte hästen av i trav på körvägen på älven upp mot Tufva. Pastorn själv tittade i förbifarten in till sin gamle fader prosten för att meddela honom den goda nyheten och samtidigt vid en mugg rykande kaffe i prostgården få vila några minuter före återfärden. Men otåligheten för att komma hem brände i den seniga kroppen och snart stod han på skidorna igen och försvann med kraftiga stavtag i skidspåret på präststigen in i storskogen.

När han kom fram till Tufva var barnmorskan redan i gång och snart kunde han med stolthet hålla sin förstfödde, en son, i sina armar. Den glädjande händelsen ägde rum år 1843, den 11 januari. Längre fram på våren begåvades den nyfödde med namnet Carl vid dopet som förrättades av farfadern prosten Olof i Åsele

Den lille pojken växte upp i spetsen för en ständigt ökande barnskara där han som storebror redan tidigt fick lära sig ansvar och att hålla ordning på de yngre syskonen. Fadern var en mycket upptagen man som, förutom lantbruket på Tufva och sin tjänsteutövning i Åsele, ofta befann sig borta från hemmet på resor till de avlägset belägna fjällkapellen eller på uppdrag av andra slag. Modern hade mer än nog av göromål i hemmet för att hinna se till sin stora barnskara som lekte på ängsslutningarna nedanför huset eller i den närbelägna storskogen som trängde ända fram till gården. Där var björn och varg långt ifrån sällsynta gäster. Lekarne vid älven med dess lockande timmerstockar, fisketurerna och baden på den fina sandstranden nedanför pastorsbostället erbjöd möjligheter till tusen upptåg, många gånger av ganska riskabel art.

Storebror Calle, som han benämndes i familjekretsen, utvecklade sig till en avbild av fadern, kortväxt, mager och senig, energisk och med goda krafter. Han fick tidigt följa sin fader på dennes resor samt på strövtåg och jakturer i vildmarken. Under dessa lyckliga pojkår grundlades hos honom en kärlek till vildmarks- och friluftsliv som skulle bestå livet ut.

Emellertid gick åren och snart blev det slut med jaktturen i skogarna kring Tufva och fisket i Ångermanälven där laxöring och röding var svåra konkurrenter till böcker och läsläsning. Den unge prästpojken måste skiljas från sin kära hemtrakt för att skrivas in vid läroverket i Umeå där han skulle börja sin skolgång. Resorna mellan hemmet på Tufva och Umeå var på den tiden fyllda av stora strapatser. Mellan Umeå och Lycksele fanns väl väg, men därifrån till Åsele och Vilhelmina saknades banade vägar. Vid barmark tog man sig fram över det ödsliga Stöttingfjället antingen till fots eller till häst. Vintertid färdades man med skidor eller släde vilket minst av allt var något nöje i Lapplandsvinterns bitande köld.

Väl insvept i fällar på botten av risslan låg den lille prästpojken medan fadern piskade fram hästen över de vita vidderna över vilka norrskenet svepte fram i sprakande, brokiga färggirlander på den stjärngnistrande vinterhimlen. Traktens tystnad stördes i regel endast av medarnas krasande mot den hårdfrusna skaren och bjällerklangen från den raskt travande hästen. Men ibland hördes långdragna ylanden inifrån skogarna vilket betydde att Lappmarkens stråtrövare, gråbenen, var på jakt. Mer än en gång hände det att släden jagades av hungriga vargflockar. Då gällde det för fadern att piska fram hästarna till det yttersta för att komma undan, även om bössan och vargspjutet låg till reds i risslan om något skulle inträffa. Calle kröp ihop djupt under fällarna och längtade tillbaka till de varma, trygga kamrarna på Tufva och han drog en suck av lättnad när så småningom ljusen i Lycksele dök upp.

Terminerna tillbragte han nu i Umeå, men på ferierna var han alltid hemma på Tufva utom under de sista gymnasieåren då han, enligt tidens sed, måste fara omkring i socknen för att samla medel till de fortsatta studierna. Även om ekonomin var god i prästhemmet var det ont om kontanter och svårigheterna att dra fram barn genom studier var mycket stora. Carl förde en livlig korrespondens med hemmet och höll sig noga underrättad om vad som tilldrog sig där. För de yngre syskonen var han, av breven att döma, fortfarande "Storebror" som fyllde sina brev med råd och förmaningar.

När systemen Selma skulle gifta sig med Ole Dahl erhöll hon från brodern, som då gick sin sista termin i Umeå, följande moralkaka, kanske typisk för sin tid:

”Umeå 1 Februari 1863

Älskade Syster.

För öfrigt önskar och hoppas jag, att du skall komma att finna dig lycklig, ty hvad är väl skönare än en makas lott? Än ungdom och kärlek? Och villkoret för denna lyckas fortfarande bestånd är att behålla sin mans kärlek.

Dertill torde väl under lifvets skiften fordras en liten konstfärdighet, men denna konstfärdighet eger qvinnan af naturen medfödd, det är nemligen hennes förmåga att tjusa och fångsla mannen genom sitt glada, hulda och från alla passioner befriade väsende. Den qvinna, som vet att begagna sig deraf, kommer alltid att hålla sin man under "silkestoffeln" och denna trældom är för honom alltid ljuf.

Att vara ständigt glad, är ibland qvinnans utvärtes prydnader den förnämsta. Detta är en stor konst, men den är högelig eftersträfvansvärd. Denna glädthet bör en qvinna ådagalägga sig ej blott i sällskapen och borta, utan synnerligast i sitt hem och mot sin man, derigenom gör hon glädjen och lyckan bofast i sitt hus.

Både du och jag ha sett exempel på motsatsen, äfvensom hvad förhållande derigenom uppstått inomhus. Då mannen är trött och vid dåligt lynne, kan han ej annat än uppvärmas af och lifvas af den mot honom glädligt leende makan. Är han deremot glad och upprymd, så måste han snart förlora sitt goda humeur genom en tvär och surmulen maka, som dessutom gör hela sin omgifning tung.

Derför se glad ut, du menniskosjäl. Man bör skämta så i mot- som medgång, ty derigenom blir motgången mindre tung och medgången än mera ljuf. Det ljufvaste för mannen är en huld och glad maka och det svåraste för honom är "käring-gnag".

Skrif till mig någon gång och gif mig hela ditt förtroende, så skall du i mig finna din bästa vän och broder

Carl"

I samband med bröllopet fick Carl i uppdrag att skaffa en myrten till brudkronan. Någon dylik gick emellertid inte att uppbirga i hela Umeå. Men Carl som var praktisk löste frågan på så sätt att han vidtalade en modist att av lämpligt grönt papper klippa till en myrtenliknande krona. Denna skickades upp till Åsele och utföll till allmän belåtenhet. Den var tydligen stabilt gjord och hållbar ty den finns ännu (texten tillkom på 1970-talet. Red.) i behåll hos ett av Selma Dahls barn.

År 1863 stod Carl inför sin avgångsexamen vid Umeå läroverk. Den avlade han den 22 augusti. Samma år skrevs han in som student vid Uppsala universitet, där han som femte generationen Lindahl i rak följd blev medlem av Norrlands nation. Innan universitetsstudierna började på allvar fick han ännu ett tillfälle att vistas i hemmet på Tufva och delta i vardagsarbetet samt, sist men inte minst, med bössan i hand tillsammans med sin fader ströva omkring i de höstvåta markerna på gamla kända jaktstigar. I ett brev till systemen Selma och svågern Ole Dahl, poststämplat i Lycksele den 2 november 1863, berättade han:

"Mitt kära Herrskap.

Mången tack för senaste angenäma vistelsen i Fjellsjö. Resan gick superb. Sedan dess har jag roat mig med elgjakt, harjakt m.m. ehuru utan framgång. I morgon skola Pappa och undertecknad för andra gången försöka vår lycka. I dag hade hunden i friareärenden rymt ner till Åsele, hvarföre jag måste göra mig en lusttur för att med fångskjuts hämta honom tillbaka; härvid begagnar jag mig af tillfället, att helsa med några rader.

Mycket arbete ligger för händerna hemma men de som arbeta skola äro få eller rättare sagt odugliga. Vi ha nemligen ingen dräng, samt högst skral utsigt att få någon sedan. Allt hvad händer har, begifver sig till det förlovade landet Fjellsjö för att skära guld med täljknivar.

Apropos knifvar, så har min knif väckt ett visst uppseende för sitt siratliga skaft. Kära mor tycks ej vara så förbittrad mera, den grymma vreden har till största delen stillat sig. Att jag skrifer illa är nog bekant, men att det denna gång blir sämre än vanligt, dertill äro mina förfrusna fingrar skulden; här är kallt utaf svedden sjelf och ingen eld på spisen. Kan ock hända att mitt bref luktar af fähuset, hvilket härrör deraf, att Pappa, jag et comp. ha slagat en ko i dag på morgonen och det "nötet" hade den oförsämmdheten att göra något, som jag ej vill nämna, på händer, kläder och hela min person. Gubben far slog sjelf, Eric höll i hufvudet, Ida rörde i blodfatet, Bernhard höll i frambenen, jag i bakbenen, Rudolf och Betuel i

svansen och pigorna fingo dåndimpen, hvarigenom vi slutligen togo lifvet af kon utan vidare omständigheter. I morgon skola vi, vill Gud, slagta en elg. Lefven nu väl önskar

er bror Carol.

Åsele d. 28. Oct. 1863.”

Men dagen randades när Carl skulle packa och bege sig på den långa resan ned till den gamla universitetsstaden vid Fyrisån. I bagaget hemifrån packades stora mängder torrkaffning, bl.a. rikligt med torkade fårlår och renbogar från vistena på Tufva.

I kamratkretsen i Uppsala, i vilken märktes Axel Hugo Sandström och Leonard Bygdén, sedermera prost i Bygdeå resp. överbibliotekarie och utgivare av Hernösands Stifts Herdaminne, fick han snart öknamnet "Gubbskaftet" på grund av sitt utseende med den höga, breda pannan, det uppåtstrukna håret samt de starka glasögonen som kom honom att verka äldre än han var. Därtill kom den korta gestalten som smög sig framåt lätt framåtböjd med den glidande vaggande gång som han hade tillägnat sig under ungdomsårens strövtåg i Lappmarkens fjäll och skogar.

Carl skulle inte komma att gå i fädrens spår vilket från början var avsett. Trots faderns förhoppningar räckte hans religiösa övertygelse inte till för prästkallet vilket till stor del kan tillskrivas den andliga påverkan som han utsattes för i Uppsala, huvudsätet för den Boströmska filosofin vars inflytande under denna tid, 1860-talet, torde ha varit som störst. Han kom aldrig att höra Boström själv, som hade blivit emeritus samma år Carl började sina Uppsalastudier, men mästarens begravning tre år senare bevistade han. Det Boströmska inflytandet, som synes ha förmedlats förutom genom filosofens egna skrifter bland annat genom docenten Pontus Wikner, resulterade emellertid i att tvivel uppstod hos honom på vissa av kyrkans läror som han hade bibragts sedan barndomen i prästhemmet. På grund av samvetsqual fann han det därför inte möjligt att inträda i kyrkans tjänst utan valde i stället lärarkallet.

Av det glada livet i Uppsala under Karl XV:s studiedagar i slutet på 1840-talet, av sången och glammet från Wennerbergs gluntar och sångarprinsen Gustafs tid återstod nu inte så mycket. Sångarprinsen, kompositören till "Sjungom studentens lyckliga dag", "Glad såsom fågeln i morgonstunden" med flera av studenterna ofta sjungna visor var borta. Han avled redan år 1852.

I stället återspeglade debatterna i Uppsala det i landet pågående reformarbetet som framför allt koncentrerade sig på införandet av en ny representationsreform. Om denna var meningarna starkt delade i de fyra stånden.

Det var en förvirrande värld med många nymodigheter som mötte den unge studenten från det avlägset liggande prästhemmet i vildmarken och som i mångt och mycket måste förändra hans världsbild, hans sympatier och åsikter och som säkerligen bidrog till hans val av studiebanan. Han studerade vid den filosofiska fakulteten och avlade där filosofie kandidatexamen den 28 maj 1868.

Breven från hans Uppsalatid andas mycket litet av den ofta överdrivna studentromantiken, men talar desto mer om en ständig kamp mot armod och hunger under många gånger bedrövliga bostadsvillkor.

" Broder Ola.

Tack för ditt bref..... Jag mår väl och befinner mig godt i de flesta afseenden, om jag undantager några små missöden, som träffat min timliga del, såsom att man varit fräck nog att stjäla ifrån mig min öfverrock (måtte katten ta tjufven), att jag haft ondt i magen någon gång o.s.v. "Vintern rasat ut bland våra fjellar" kunna vi nu sjunga, ty med april inträdde vår och vackra dagar, som förjagat snön och befriat floder och sjöar från deras isbojor, samt kommit en och annan vårblomma på marken att slå ut. Det förefaller ovanligt att, då man tillbragt påskhelgen under kall vinter eller på sin höjd töväder, nu deremot ha vår med bar mark och öppet vatten. Bröllop i Åsele i dessa dagar hade varit bra roligt få vara med der vid detta tillfälle, då måhända allt hvad ungt och skönt Lappmarken har att bjuda på är församlade i fröjd och gamman. Jag undrar just om man har för afsigt att dansa i vårens tider, eller om man för "högtidlighetens" skull inställer all dans. Må man nu göra, hvilketdera man behagar för min skull då jag ej behöfver vara närvarande. Troligast är dock att de ämna "Tungusna" till och vara sliskiga.

Hvar blir jag i sommar frågar du. Derpå måste jag svara, att jag ej ens vet det sjelf. Får jag kondition, så blir jag här, i motsatt fall reser jag väl hem. Georg Lindahl skrifver snart pro gradu. Han ber helsa så mycket.

Hvad beträffar pengarne, så hoppas jag reda mig med hvad jag har. Skulle det bli knipa i slutet af termin, så skrifver jag väl derom. Eljest är det förunderligt, hvad pengarne stryka lätt åt i denna ynglingastaden. Utgifter komma, som man aldrig påräknat, så t.ex. fick jag helt nyligen plikta för uteblifvande från exercisen förlidet år. I vår måste jag för att slippa vidare plikt exercera, hvilket ej heller aflöper utan sina kostnader. Men nog herom denna gång, ty posten skall snart afgå, och jag måste inlemna mitt bref, hvarföre jag nu slutar med mina hjertliga helsningar till dig och de dina.

Broderligen C.Th. Lindahl
Upsala d.15 april 1865.”

Den 27 januari 1867 skriver han till en av bröderna från Uppsala:

”Min käre broder.

Du må ej ta illa upp af mitt långa dröjsmål med besvarandet af ditt kärkomna bref, kärkommet, dels emedan jag på år och dag icke haft någon underrättelse om Dig, dels emedan jag ända från min afresa från hemmet i höstas derifrån ej haft ringaste underrättelse förr än ditt bref anlände.

Min senfärdighet att besvara detsamma kommer, dels af mitt under senaste tiden något trägna arbete, enär jag varit sysselsatt med att, som det heter "tentera" Latinet, d.v.s. taga examen uti och avsluta detta ämne för graden, dels af ett rätt enträget illamående, som plågat mig en tid bortåt, och gjort mig oskicklig till snart sagdt hvarje arbete, dels ock måhända förnämligast af en viss tröghet att skrifva, som tyckes vara egendomlig för vår slägt.

Å andra sidan är ej heller studiebanan någon väg, efter hvilken man kan upplocka guld. Jag vet ej, om det är blott inbillade eller verkliga svårigheter som göra, att jag icke utan rätt stora bekymmer går min framtid till mötes. Det synes nemligen vara ganska betänkligt, att efter slutade studier gå ut i lifvet med en i och för dessa åsamkad skuld, som kommer att trycka på ens ekonomiska ställning under många och långa år, ja kanske för hela lifvet. Härtill kommer svårigheten att få låna pengar något som ej förorsakar ringa bekymmer och olägenhet.

I höstas t.ex. var jag rätt nära att ej få resa hit och fortsätta mina studier af omöjligheten att få låna så mycket endast till respengar. Läger jag då härtill, att min helsa genom det stillasittande lefnadssättet har blifvit mindre god, så kan det alltid vara skäl till bekymmer.

Du vill måhända veta, hur jag har det ställt med mitt lefnadssätt o.s.v. här i Upsala. Detta är föga omvexlande och intressant.

Jag bor i en liten kammare i ett gammalt stenhus: ett fönster, mörka, halfskrala tapeter, ett par skräptaflor på väggarne, dragkista, ett litet bord, 4 stolar och säng, alltsammans temmeligen enkelt, och du har en föreställning om mitt residens. Till frukost brukar jag dricka kaffe eller mjölk med några skorpor, och middagar låter jag hemta hem såsom varande billigast. Någon sorts kväll spisar jag högst sällan. Mitt umgänge utgöres uteslutande af studenter, deremot umgås jag icke i en enda familj, hvilket enligt mitt tycke i sjelfva verket är långt bättre, emedan man då slipper undan rätt många omkostnader i fina kläder o.s.v

.... hjertlig helsning från din egne broder Calle.”

Efter avlagd examen fick Carl sin första anställning i Umeå där han tjänstgjorde som vikarie vid läroverket. Men redan efter något år sökte han en ledigförklarad adjunktstjänst vid läroverket i Sundsvall som han också erhö. Till denna skola skulle han förbli knuten hela sitt liv.

Den 21 januari 1870 utfärdade läroverkskollegiet fullmakt för fil.kand. C. Th. Lindahl. Med tjänsten följde undervisningsskyldighet i svenska, latin, grekiska och naturvetenskap. Efter studier i Uppsala hade Lindahl vikarierat ett par terminer vid Umeå läroverk och såsom lärarekandidat i undervisningen därstädes vårterminen 1869, och ansåg rektorsämbetet i Umeå, att han genom denna sin tjänstgöring förvärvat en

undervisningsskicklighet, motsvarande den övning och erfarenhet, som ett fullständigt genomgången provår skulle ha medfört.

Uppgiften som lärare vid läroverket och uppfostrare av ungdomen i den lilla staden vid Selångeråns strand var inte något latmansgöra. Sundsvallsungdomen vid denna tid var känd för att vara av ett mycket svårarbetat material. Det hängde samman med den genomgripande metamorfos som staden vid denna tid gick igenom och som förvandlade den från ett fiskeläge till en trämetropol.

Sundsvall hade då omkring tretusen invånare och bestod som alla andra svenska småstäder av rödmålade trähus, omgärdade av höga plank och syrenhäckar. Inne på gårdarna fanns en täppa, ett potatis- eller rosvand, vedbod, gethus, svinstia, ofta också stall och ladugård. Husdjur höll man i stor mängd. Långt in på mitten av 1900-talet hade de fritt för att beta på gatorna med undantag av svinen, som enligt ordningsföreskrifterna måste drivas i bet utanför staden.

Ännu så sent som år 1841 hade man haft besök av vargar mitt inne i staden. Bara vid torget och Storgatan var husen hopbyggda sida vid sida och endast där fanns stenläggning och trottoar. Mot bakgrund av sågverksindustrins allt häftigare expansion i distriktet och den därav följande inflyttningsvågen blev byggnadsverksamheten från 1870-talet och framåt ytterst livlig. I de centrala delarna fick man inte uppföra lägre hus än tvåvåningars under den motiveringen att de högre husen dolde vanprydande skjul och avfallshögar inne på gårdarna. Fasaderna måste målas ljus grå eller gula. Rödfärgen var "en alltför lantlig kulör för en stad av Sundsvalls resning". Byggnadsförordningen reviderades och stadsplanen, som hade gjorts upp av Tessin d.ä. under 1600-talets mitt, måste göras om. En ny plan godkändes år 1878.

Vid sidan om byggnadsverksamheten började man ordna promenadplatser och anlägga parker. Den kyttriga småstadsidyllen bytte efterhand utseende till en lummig och luftig stad. Vid Stora Torget tillkom genom privat donation den vackra planteringen Vängåvan som genast blev och fortfarande är det flanerande Sundsvalls tillhåll framför andra platser. Till Vängåvans prydnad med en fontän, som skulle symbolisera "skogen, vildmarken och dess alster", donerades även medel. Sundsvallsborna började bli medvetna om stadens ställning som centrum i ett stort träindustridistrikt. Den 25 augusti 1886 spelade vattnet för första gången i Vängåvans fontän, vid detta tillfälle effektivt eklärerad i flera färger. Samma dag invigdes den nya läroverksbyggnaden som för sin tid var både stor och modernt utrustad. Inte minst viktigt var att byggnaden var av sten. Stadshuset och ytterligare ett par byggnader hade förut utgjort de enda stenhusen i staden. Alla övriga hus var av trä vilket vid Sundsvalls senare brand skulle få en förödande effekt.

Även kommunikationsproblemet ägnades uppmärksamhet. År 1874 öppnades med pomp och ståt den första järnvägslinjen till Torpshammar vilken några år senare anslöts till norra stambanan vid Ånge. Premiärtåget susade framåt med den svindlande hastigheten av 17 kilometer i timmen. Den fem mil långa vägen var fylld av jublande människor. Stationerna längs banan var flagg- och blomsterprydda. Hurrarop, musik och saluters dån ackompanjerade färden.

Av själva träindustrin, förutsättningen för Sundsvalls uppsving, märktes i vardagslag inte mycket i staden. De stora sågverken var alla belägna utanför det egentliga stadsområdet. Det var endast i hamnen som det riktigt framgick vad områdets huvudnäring bestod av. Här och vid lastkajerna längs inloppet - enligt Lubbe Nordström "det industriellt, kommersiellt och maritimt mest monumentala i hela norra Europa" - var folkmyllret brokigare och livaktigheten större än på något annat håll i landet. Upp till hundralet segelfartyg med nationsflaggor från alla världsdelar kunde samtidigt ligga ute på redan i väntan på lastning, huvudparten destinerad till England.

I hamnen låg varven. Trävarupatronerna ansåg det fördelaktigt att hålla sig med eget tonnage för den hastigt ökande virkesexporten. Flertalet fartyg byggdes på stadens eget varv som var ett av de största i landet, ett par år till och med det största. Arbetet vid varven gav liv och glans åt stadsbilden. Stapelavlöpningsarna, saluterade från stadsbergen, var ett folknöje för hela staden, liksom kölhalningarna. När de väldiga furor som skulle bli master på skeppen fördes genom gatorna ned mot hamnen hade de en lång svans av skådelystna efter sig.

Vid 1860-talets mitt bodde i staden ca 5 000 människor, men staden tillväxte hastigt och under åren 1870 -95 tillväxte befolkningen från 27 000 personer till 57 000.

Det mer eller mindre Klondykeliknande liv som fördes av vissa kretsar i staden kunde inte undgå att göra intryck på ungdomen. Förhållandena vid läroverket blev mer än svåra och lärarna måste ta verkliga krafttag för att komma till rätta med missförhållandena. Man klagar över vår tids förvildade ungdom och dess dåliga seder men

skolbarnen i Sundsvall var sannerligen inte några duvungar att döma av läroverkets kollegiprotektoll från mitten av 1800-talet:

”... en i staden hemmahörande 12 års yngling i andra klassen hade esomoftast, antingen å värdshus eller å andra allmänna ställen förtärt öl, porter, stundom mat, vin och även andra starka drycker, så att han därav befunnits rörd

..... tvenne ynglingar i klass 4 och en i 6:2 ha flere gånger, till en början 4 kvällar å rad besökt allmänna ställen (värdshuset Phoenix samt ölstugor) och därstädes förtärt öl, porter och brännvin, varjämte de även setts tillsammans med lättfärdiga flickor”

Den gamla goda tiden hade sina avigsidor även den. Lästiden var inte lång - man började läsningen 07 30 och skoldagen var slut klockan 14 00 år 1863. Den på senare tider debatterade överansträngningen av eleverna vid skolorna var aktuell redan då. Dåvarande rektorn vid läroverket, Berggren, reserverade sig med följande ord, när det restes krav på en förkortning av lektionstiden:

"Den så mycket omtalade överansträngningen av eleverna måste ju snarare vara att befara då läsningen koncentreras till en mindre del av dagen. Dessutom har det syntts fara värt att vid ett läroverk, där många elever sakna nödig tillsyn i hemmet, särdeles vid överläsning av läxorna, de många lediga eftermiddagarna kunna komma att användas till mer eller mindre onyttiga sysselsättningar."

För att bättra på den klena adjunktslönen åtog sig Carl Lindahl även privatundervisning i Sundsvallsfamiljerna. I början av 1870-talet tillkallades han till en förmögen Sundsvallsfamilj, sjökaptenen och sedermera järnhandlaren Rothman för att "fullborda educationen av en ung släkting i familjen, mamsell Blanche Schött". Fru Lalla Rothman var född Schött och kusin till den unga frökens fader, lantmätaren Fredrik Schött, som avled vid endast 39 års ålder och efterlämnade änka och fyra barn.

Blanche Andrée Schött var född den 7 januari 1851 i Linköping och hade tre syskon - Herman, Alf och Rosa. Fadern var kommissionslantmätare och härstammade från en östgötafamilj vars stamfar någon gång i början av 1700-talet hade kommit från Holland som kofferdikaptän och slagit sig ned i Norrköping. Genom släktens giftermål fördes anorna långt bakåt till 1500-talet och längre. Bland mera prominenta förfäder märks den dåtida ståthållaren över Västerbotten och Gustav Vasas hövitsman Lasse Olofsson Björnram, biskopen i Linköping Petrus Caroli, en av Erik XIV:s onda rådgivare, som med mer eller mindre rätt har anklagats för att ha inspirerat konungen till Sturemorden, ärkebiskopen Laurentius Petri, broder till vårt lands store reformator Olaus Petri, vidare ärkebiskopen Andreas Laurenti-Rotniensis död år 1591. På dessa släktgrenar kunna anorna föras tillbaka till Vasaätten. Många förfäder var präster i Östergötland och Västergötland. Bland lärda förfäder märks också den kände riksantikvarien Johan Hadorph, född år 1630 och död 1693. Knektar och ärriga karoliner fanns i släkterna Enander och Winter som tjänade under Karl XI:s och Karl XII:s fanor särskilt vid Östgöta infanteri- och kavalleriregementen.

På mödernert hade Blanche vallonskt påbrå. Hennes moder Josephine Andrée Pousette var dotter till en guldsmed i Stockholm. Huset på Bastugatan (tidigare nr. 8) där han bodde under senare år och som även ägdes av familjen finns ännu kvar i Stockholm. Det är en del i den bebyggelse omkring Mariaberget som man hoppas kunna bevara åt eftervärlden som ett minne av det gamla Stockholm som nu till stora delar går eller har gått sin undergång till mötes.

Blanche utvecklades till en verklig skönhet och som naturligt var fångades även Carl av hennes skönhet och charm. Då hon i sin tur inte var oberörd av den blyge och tafatte lärarens hyllning eklaterades förlovning. Midsommaraftonen 1872 kunde det unga paret fira bröllop i Timrå kyrka norr om Sundsvall.

Blanches skönhet är allmänt omvittnad. Ännu så sent som år 1944 träffade författaren till dessa rader en gammal dam i Vilhelmina, änka efter jägmästaren Arbman, som för övrigt var bosatt just på förfädrens Lövleden och som inte nog entusiastiskt kunde omtala sina minnen av "den vackra Blanche".

Marinöverkommissarien J. E. Dahlin skildrar i sina memoarer ett sammanträffande med den unga Sundsvallsflickan:

"...Löran och Brämön voro sällan utsatta för hemsökelse från staden genom s.k. lustresor om söndagarna. En lustresa fästade sig dock i mitt minne genom en därtill knuten romantisk episod.

Efter att åtminstone till en del ha bevittnat gudstjänsten i kapellet, spreda sig lustfararna hit och dit i fiskeläget. Jag hade den sommaren till hushållerska en änkefru, som serverade mina måltider i min bostad. Då tiden för middag närmade sig, upptäckte jag genom fönstret en ljusklädd kvinnogestalt, som rörde sig ensam bland strandklipporna. Jag såg endast, att det var en ung flicka, som jag förut bemärkt i kapellet. Då hon syntes vara utan sällskap, gick jag ut, närmade mig henne samt frågade, om hon icke ville göra mig nöjet deltaga i min enkla middag.

Hon visste vem jag var, presenterade sig som mamsell Schött och antog tacksamt inbjudningen.

Hennes företeelse var ståtlig som en valkyrias, ansiktets rena linjer tycktes mig vittna om karaktärsfasthet och förstånd, kindens rosor och ögonens varma blick om hälsa och godhet. Jag tyckte mig aldrig hava sett en fagrare kvinnouppenbarelse. Jag greps i hennes närvaro av en förlägenhet, den hon måhända märkte och smittades av. Vi blevo därför sittande tämligen tysta omkring middagsbordet, över vilket jag endast då och då vågade kasta en förstulen blick. Så mycket lyckades jag dock inhämta, att hon vistades som lärarinna hos en familj, järnhandlare Rothman i Sundsvall.

Mitt sällskap föreföll henne nog skäligen ointressant varför hon strax efter middagen tog avsked. Jag var för blyg för att infinna mig vid båtens avfärd för att, så gärna jag det önskat, få återse henne och bjuda henne farväl. Men tänka på henne kunde jag ej låta bli.

Mer än en gång styrde jag mina steg förbi järnhandlare Rothmans, och när jag vid sommarens slut från den Stockholmsbåt, med vilken jag skulle avresa, sökte mina blickar ivrigt efter Blanche Schött - - men allt förgäves. Jag återsåg henne aldrig mer. Men under årtal kretsade mina tankar kring hennes ljusa gestalt. Av i Sundsvall hemmahörande landsmän fick jag under min Uppsalavistelse någon gång höra talas om henne, alltid med lovprisande av hennes färging och goda egenskaper."

Det nygifta paret bosatte sig i en gård tillhörig mamsell Vessberg, där de två äldsta flickorna föddes. Man bytte bostad ett par gånger och slog sig sedan ned i landshövding Bergs gård vid Västra Kyrkogatan mitt emot Bünsowska huset, där yngste sonen Herman såg dagens ljus.

Carl var mycket förälskad i sin vackra hustru, men trots lyckan som han hade funnit i äktenskapet oroade honom som vanligt de ekonomiska problemen som tycks ha följt honom hela ungdomstiden.

Familjen bodde kvar på den Bergska gården ända till år 1883, då man genom ett arv på 5 000 kr efter en moster till Blanche fick möjlighet att inköpa ett hus vid V. Kyrkogatan, där Sandgropen nu ligger, på en plats som kallades Väderkvärnsbacken. Man förvärvade där ett långt, lågt envånings trähus om sju rum och kök jämte två vindsrum.

Familjen krävde nu stort utrymme då den hade vuxit kraftigt under åren. En stor barnskara hade växt upp i lärarhemmet. Det äldsta barnet Tyra föddes den 12 sept 1873. Året därpå anlände Signe den 12 november 1874. Efter henne följde vartannat år en ny telning, Erik Olof den 19 november 1876, Harald den 4 november 1878, Frida den 2 oktober 1880, Herman den 28 september 1882 och sist i raden Elsa den 17 augusti 1884.

I huset på Väderkvärnsbacken bodde man när den fruktansvärda branden, som skulle lägga hela Sundsvall i aska, drog fram över staden förstörande, bland många andra, även adjunkten Lindahls hem.

Dagen var den 25 juni 1888. Till all lycka befann sig barnen Lindahl på sommarstället vid Benkåsviken på Alnön, varifrån de skräckslagna kunde bevittna de ofantliga, skrämmande svarta rökmoln, som tornade upp sig över hemstaden och i den starka nordvästliga stormen drev ut över viken och förvandlade dagen till natt. Adjunkten själv med maka befann sig inne i staden för att ordna med en del angelägenheter. Medan man var sysselsatt med diverse bestyr inne i huset kom plötsligt den gamle vännen till familjen, rektor Bystedt, rusande med andan i halsen och ropade med en nästan förkvävd stämma: "Sundsvall brinner, Sundsvall brinner". Klockan var 25 minuter över 12. I samma ögonblick började klämtande från stadens kyrktorn förkunna att elden var över staden med hot om död och förintelse.

När makarna skräckslagna rusade till fönstren var hela himlen täckt av ett väldigt svart rökmoln med kärvar av gnistor som drevs framåt av en nästan stormartad vind. Gårdarna i grannskapet var redan övertända och stod i ljusan låga. Det var inte en minut att förlora. De båda männen ryckte åt sig en pyttsspruta och vattenhinkar och med dessa primitiva redskap rusade de emot den annalkande eldstormen för att i ett sista patetiskt försök rädda hemmet från förintelsen. Adjunkten skötte sprutan och riktade den löjligt smala strålen mot flammorna, medan rektorn i sitt anletes svett sprang med vattenhinkarna. De båda lärarnas tafatta försök mot den rasande elden var

givetvis dömt att misslyckas och snart var de tvungna att retirera till huset, som även det var övertänt och måste överges. Blanche rafsade i all hast ihop några kläder. Det enda hon i brådskan hann få med sig var en kjol och en blus, tyvärr omaka. I den brännande hettan från elden måste man rusa ut för att fly undan, sotiga och smutsiga. En sista blick bakåt kom ögonen att tåras. Där stod det kära hemmet i ljusan låga med allt vad lärparet hade samlat. Allt gick förlorat kläder, möbler, personliga minnen. Inte minst Carls hela bibliotek med alla kära böcker, bl.a. hans samling av svenska diktare, hade blivit lågornas rov. De ägde numera intet annat än kläderna de hade på sig och en del lösöre ute på sommarnöjet.

Carls äldsta dotter Tyra, som vid branden var 15 år, har för sina barn och barnbarn lämnat en något annorlunda version av sin fars åtgärder vid branden. Enligt Tyra var Carl ensam inne i Sundsvall medan Blanche var tillsammans med barnen på det hyrda sommarstället på Alnön. Tyra såg själv brandröken över staden och man undrade vad som stod på.

Tyra uppgav att Carl skyndade till hemmet och tog sin rock eller kavaj över huvudet till skydd när han tog sig in i familjens hus som var av trä. I övervåningen bodde "Gubben" och "Gumman", dvs. gårdskarlen och hans hustru. Dit tog sig Carl och räddade en hundralapp som tillhörde "Gubben". Av familjens egna ting fick han med sig sin frack.

Tyra sade under senare år ofta "Tänk på alla smycken som gick förlorade". Hon syftade då nog främst på de smycket bestående av halsband, armband och ring, som troligen hade tillverkats av mormoderns far och bror, guldsmederna Pousette i Gamla stan i Stockholm, och som hon och i vart fall hennes syster Signe hade fått.

Elden, som troligen hade orsakats av gnistor från ångslupen "Selånger", började i ett kvarter väster om kyrkan. De första gårdarna var inom några ögonblick övertända och lagda i aska. Härifrån spred sig elden med förfärande fart över staden genom den rådande nordvästliga stormen. Hettan var obeskrivlig och man kunde inte på flera hundra fot närma sig eldhavet utan att riskera att få hår och skägg svedda. Det susade och brusade i luften som om en störtflod vältrat sig fram över staden, enligt en samtida beskrivning.

Ganska snart stod det klart att staden skulle bli totalförstörd och på kvällen var ödeläggelsen ett faktum. Kvar fanns då, förutom en skog av sotiga, svarta skorstensstockar, endast läroverket, de urblåsta skalerna av stadens få stenhus samt stadsdelen Norrmalm på andra sidan Selångerån. 383 stadstomter, 23 magasin och 3 lantegendomar hade eldhärjats. 9 000 människor hade blivit hemlösa. Kringflygande bränder hade förorsakat skogseldar en mil söder om staden och blockerat tillfartsvägarna. Ännu efter tre månader rök det i ruinerna.

Enligt uppgift omkom endast en person till följd av Sundsvalls brand. Hon hette Lina och drunknade (sic!) efter att ha hoppat i Bünzowska tjärnen.

Innan telegrafhuset brann hann borgmästaren få i väg ett telegram till kungen vilket i brådskan fick en något egendomlig, lätt tvetydig formulering: "Staden i lågor, landshövdingen ankommen, förfärlig anblick."

Många Sundsvallsbor greps av panik och räddade i förvirringen fullständigt meningslösa ting, men även om de flesta förlorade allt de ägde, var det mycket som räddades. Man lastade på pråmar i hamnen och lät dessa driva till sjöss.

Det officiella räddningsarbetet kom dock i gång med beundransvärd snabbhet. Militärtält rekvirerades och restes runt det oskadade läroverket och kyrkoruinen. Utrangerade segelfartyg bogserades upp från Stockholm och inreddes till hotell. Oscar II anlände med extratåg dagen efter branden för att "med sin närvaro och sitt uppträdande lindra nöden och aftorka tårar". Kungen medförde 70 tält, 500 omgångar sängkläder och 200 flaskor vin, de senare en personlig gåva från drottningen och avsedda som en uppmuntran till de husvillor! Både kungen och drottningen skänkte kontanter, respektive 4 000 och 2 000 kronor, och ur statskassan överlämnades 5 000 kronor.

När kungen kom var röjningsarbetet redan påbörjat. En militärstyrka om 60 man hade anlänt från Östersund samma morgon och avlöstes två dagar senare av 95 man, inberäknat 2 trumslagare, ur Helsinges regemente. Efter ytterligare någon dag kom förstärkning med ett par hundra man ingenjörstrupper och marinsoldater. Skorstenar och murrester sprängdes eller drogs ner med rep och man kunde "ofta få se ett dussin skorstensmurar på en gång falla omkull och under väldig dån störta tillsammans, fyllande luften med tjocka, svarta moln af rök och stoft".

Så snart det blev känt att Sundsvall hade brunnit började människor runt om i landet visa sitt deltagande genom att sända gåvor, pengar och naturprodukter. I banker, boklädor och affärslokaler över hela landet lades

insamlingslistor ut. Man tog upp kollekt och ordnade basarer för att hjälpa de hårt drabbade Sundsvallsborna. Generösast var brännvinskungen L. O. Smith som skickade ett ångkök för 40 000 kr och med en kapacitet av 600 portioner per måltid. Över hela världen skedde insamlingar till den drabbade staden. I Monaco hölls en välgörenhetsbal, i S:t Petersburg och Chicago välgörenhetskonserter. Bidrag kom från kungen av Danmark, sultanen av Turkiet, från tyske kejsaren och många andra enskilda givare.

I samband med den stora branden togs adjunkten Lindahls arbetsförmåga i anspråk i hög grad. Läroverksbyggnaden - endast två år gammal - räddades från lågorna och stadens myndigheter hemställde att den skulle ställas till förfogande som administrationsbyggnad under tiden till dess att Stadshuset hunnit restaureras. Den 26 juni 1888 sammanträdde de i staden varande kollegerna lektor Svenonius samt adjunkterna Lindahl och Bystedt (B. har tidigare angetts vara rektor. Red.). Dessa fattade omedelbart beslut att ställa byggnaden till förfogande.

Bystedt var då drätselkammarens ordförande och den verkliga "eld"själen bakom uppbyggnaden av den bruna staden. Vid sin sida hade han adjunkt Lindahl och de båda utförde ett av allmänheten mindre känt jättearbete med alla de frågor som hade aktualiserats genom branden. Denna hade, som tidigare har framgått, ställt 9 000 personer på bar backe och utan husrum. Baracker byggdes med ilfart. Mat och kläder anskaffades snabbt. Därefter vidtog arbetet med den nya stadsplanen och allt därmed sammanhängande. Bystedt och Lindahl arbetade dag och natt och småningom växte den nya ståtliga stenstaden fram. Men därmed var inte svårigheterna lösta. Stadens räkenskaper och bokföring måste läggas om och rekonstrueras där elden hade tagit sitt. Detta blev i stor utsträckning Lindahls huvudbry som han löste på ett förträffligt sätt. Tillsammans med Bystedt var han också med om att planera och utforma det nya läroverkets gymnastikhus.

Branden inträffade emellertid vid en psykologisk tidpunkt. Sundsvallsborna hade börjat tycka att trästaden var för trång och futtig. Just under 1880-talet hade distriktets sågverksindustri haft en dynamisk utveckling. Norrlandskusten hade blivit Sveriges guldkust och Sundsvall ville gärna räkna sig som dess och hela det framåtgående Norrlands huvudstad. Träpatroner, grosshandlare, affärsmän och småföretagare förenades i en önskan att befästa stadens och sin egen ställning.

De ekonomiska förutsättningarna var de bästa tänkbara. Genom eldsvådan var nu fältet fritt för att omsätta ambitionerna i verklighet. Man gick till verket med stor energi och skyndsamhet. Medan det ännu brann i ruinerna sammanträdde byggnadsnämnden för att dryfta arbetets uppläggning och i stort dra upp riktlinjerna för den nya stadens utveckling. Med hänsyn till brandfaran bestämdes att samtliga hus i stadens centrala delar skulle uppföras i sten och att esplanaderna skulle breddas och förses med dubbla lövträdsalléer. Landets ledande arkitekter tillkallades, byggmästare och byggnadsarbetare strömmade till staden och efter ett par år stod så Stenstaden färdig - monumental i sin oskariska glans genom husens detaljrikedom och färgglädje - en av våra festligaste stadsbilder. Med sina mäktiga tegelmurar, buktande burspråk, sirliga smidesornament och tunga gjutjärnsräcken, frisskulpturer längs taklisterna, polykroma dekorationer i majolika och freskoteknik samt en myckenhet torn och flöjlar blev Stenstaden grosshandlarnas och träpatronernas fasad mot världen. Den avspeglade i mångt och mycket deras egna personligheter. Kanske slog pompan över i vräkighet. Lubbe Nordström liknade husen vid "en armé jättelika plånböcker ställda på kant och med ägarnas guldinitialer skimrande i den höga Norrlandsluften".

Men trots Stenstadens storslagenhet fick det nya Sundsvall något ofullgånget över sig. Man var så inriktad på att göra stadens centrum pampigt och storstadsaktigt att det blev som en fristående stadsdel utan naturlig förbindelse med de kringliggande malmarna där kåkbebyggelsen på vissa håll fick stå kvar. Den nya bebyggelsen skedde mer eller mindre oplanerat. På sluttningarna upp mot Södra stadsberget, Södermalm, bodde småfolket i ett slarvligt gytter av förvuxna trävillor med hörntorn och sirater, ett snickarromantikens festliga hemvist med glasverander och vidunderligt krusade listverk. Mitt emot Södermalm, på sluttningarna av Norra stadsberget, låg de fina bostadskvarteren förnämt avskilda från arbetslivet vid kajer och affärsgator. Även den centrala delen av Västermalm, bortom flickskolan och Bünsowska tjärn, blev ståndsmissigt bebyggd. Men längre ut var eländet större än i någon annan stadsdel. Här, Väst på stan som det hette, bodde de verkligt fattiga i skjul och ruckel. Här hölls kreatursmarknaden och här fanns fängelset, sinnessjukhuset, arbetsinrättningens och fattigvårdens baracker. Och här låg slutligen kyrkogården. "Förr eller senare hamnar vi alla Väst på stan" löd ett lokalt talesätt.

Det var här ute "Väst på stan", i närheten av Bünsowska tjärn och cellfängelset, som Carl skulle bygga sitt nya hem. Förlusten av hem och bohag var givetvis ett bedövande slag för lärarfamiljen, men Carl Lindahl hade norrländskt nybyggarblod i ådrorna och böjdes inte av en motgång, inte ens av så katastrofal natur som denna. Det blev att ta nya tag och börja om från början. Den nya tomten erhöll han av staden i utbyte mot den gamla. Själv satte han sig vid skrivbordet för att göra upp ritningar till det nya huset, ett tvåvåningars stenhus. Det reste sig så småningom på tomten omgärdat av lindar som han själv planterade. Dessa lindar, ett i Norrland sällsynt

trädslag, fick han överta, svedda och illa medfarna från den nedbrunna flickskolan. Under byggnadstiden var familjen inkvarterad hos bekanta ute på Skönsmon vilka haft turen att få sina hem skonade under branden.

Vid sidan av alla personliga bekymmer hade också adjunkten sina krävande ämbetsuppdrag att sköta. Vid sidan av lärarsysslan vikarierade han 1875-76 som rektor vid läroverket och från år 1874 fungerade han som drätselkammarens sekreterare, ett uppdrag som han tillika med posten som stadskamrer skötte ända till år 1918.

Historien om Carl Lindahls liv och manngärning i Sundsvall är mera en berättelse om idogt och tråget arbete än om yttre händelser. Efter sitt arbete i skolan under dagarna hade han sin tjänst som stadskamrer att sköta. Ursprungligen tjänstgjorde han även som stadskassör, ett uppdrag som han dock sedermera lämnade. Först fram mot 10-tiden på kvällen kunde han komma hem och äta sin sena kvällsvard. Hade det då varit något i räkenskaperna som inte hade stämt, vilket ibland inträffade, begav han sig återigen ned till drätselkammaren, där han kunde tillbringa en stor del av natten för att leta rätt på felet. Det fordrades en plikt känsla av ovanliga mått parad med en verklig arbetsförmåga för att hinna med och inte minst att orka med allt detta arbete. Förutom dessa arbetsuppgifter hade han ju också alla krior och skrivböcker från skolan att rätta på kvällarna. Carl hade vanan att varje dag efter middagen ta sig en ordentlig tupplur på soffan i sitt arbetsrum. Det är möjligt att detta, givetvis parat med en god fysik, bidrog till att förhindra den överansträngning man annars kunde ha väntat som resultat av en sådan omänsklig arbetsbörda.

Som lärare ansågs han vara sträng men rättvis. Han hade av skolpojkar begåvats med namnet "Lappgubben" (I en tidningsnotis i samband med 50-årsdagen? uppgavs att han kallades "Lappkalle".) vilket väl anspelade på hans härkomst från lappmarken men även på hans korta, satta gestalt. Framförallt när han rörde sig i skog och mark påminde han slående om en same på grund av sin knäande, smygande, nästan glidande gång som han hade lagt sig till med under ungdomsårens ständiga strövtåg i vildmarken. En annan sak som också bidrog till att skaffa honom detta öknamn var hans stora intresse för skidåkning. Ända sedan sina tidigaste år i Sundsvall använde han vintertid sina lediga söndagar till en sak som på den tiden var mycket ovanlig, nämligen skidåkning för vilken sport han blev en av pionjärerna i Sundsvall. Han använde alltid skidor av samisk modell med så kallade samebindningar. Likaså fasthöll han envist hela sitt liv vid bruket att endast använda en skidstav, likaledes av sametyp, vilket han hade lärt sig i sin ungdom.

Hans skidkostym var av blå vadmal med långa byxor i samepjäxorna som snördes med svarta pjäxband. Som matsäck, när det gällde längre färder, medförde han alltid en låda fikon samt en samisk kokse eller dryckesskopa och ibland en plunta med sherry. Skidturerna fortsatte han regelbundet med ända till några år före sin död, en sportprestation som givetvis inte kunde undgå att väcka Sundsvallsbornas beundran. Han var en av stiftarna av skidklubben Vidar, i vilken han sedermera valdes till hedersledamot och i vilken mågen, rådmannen Bror Brinck, var sekreterare under 35? år. C. Th. Lindahl var med om att arrangera den första skidtävlingen i Sverige som ägde rum i Sundsvall år 1877 då läroverkseleverna hade kappåkning under gymnastiklärarens ledning. De bästa erhöll penningpris, segraren fick 5 kr. Hans porträtt och hans skidor finns numera uppsatta i skidklubben Vidars stuga på Klissberget i Sundsvall. Under många år tillhörde Carl en av förgrundsfigurerna i denna skidklubb, en av de äldsta i landet.

Även i hemmet var han den stränge läraren och husfadern. Vid måltiderna kring det stora runda bordet i salen måste barnen sitta som tända ljus. Ingen av dem fick yttra något förrän han hade blivit tilltalad. Denna stränghet berodde emellertid inte på någon sinnets hårdhet utan bottnade innerst inne i den gamla tidens åskådning i uppfostringsfrågor, liksom i sedliga frågor över huvud taget, nämligen att människonaturen i sig själv är ond och människorna fallna för att göra det orätta mot vilken tendens endast hårda medel hjälpte. Då adjunkten Lindahl var en man för vilken pliktuppfyllelse var allt, var det också naturligt att han i sin uppfostrargärning inte visade något som för honom skulle ha tett sig som en oförlätlig slapphet. För barnen kändes det naturligtvis i någon mån som en brist att han inte deltog med dem eller talade med dem om deras bekymmer och glädjeämnen. Men bortsett från att han på grund av sina många uppdrag var en strängt upptagen man var detta ett mycket vanligt förhållande mellan föräldrar och barn under den oskariska tiden.

Till det närmaste umgänget för lärarfamiljen hörde Carls broder Bernhard som också var bosatt i Sundsvall och verksam som kassör i Sundsvalls Enskilda Bank. Bernhard var en man som tyckte om vänner och sällskap och som ofta på lördagskvällarna fick besök av brodern Carl med familj. Hans släktbjudningar var mycket uppskattade. När han var på gott humör brukade han sjunga Bellmansvisor och romanser från ungdomstiden ackompanjerande sig själv på gitarr. Han var mycket musikalisk och spelade gärna fiol vilken konst han själv hade lärt sig. I egenskap av violinist var han medlem av den så kallade Östermanska kvartetten i vilken rektorn vid läroverket, Törnvall, spelade cello.

I Bernhards hem bodde gamla änkeprostinnan Lindahl från Vilhelmina i flera år innan hon flyttade till dottern och mågen Sundelin i Lit. I Bernhards hem fick även brorsonen Olaus, son till Rudolf, en fristad under sina gymnasiestudier i Sundsvall.

Förutom musikaliteten hade Bernhard ärvt många egenskaper efter sin fader, prosten Lindahl. I likhet med denne var han mycket händig med alla sorters hantverk och hade inrett ett av sina rum till snickarverkstad där han, särskilt efter sin pensionering, gärna sysslade med slöjd. I likhet med fadern var han naturvän samt passionerad jägare och fiskare. På äldre dagar inköpte han av sin kusin, änka efter en apotekare Hörnfeldt i Härnösand, en naturskönt belägen och mycket ensligt liggande gård, Trollbo, vid Dockstafjärden i Vibyggerå. Där vistades han regelbundet från maj till oktober. I skogarna fanns riklig tillgång på hare och skogsfågel. I Dockstafjärden fanns fisk och då och då kunde man se sälar dyka upp ur fjärdens vatten.

(Trollbo övertogs efter Bernhards död av hans brorson Harald. Då han avled år 1938 övergick gården i systrarnas, Tyra, Signe och Elsa, ägo. Trollbo ägs numera av Tyras dotter Inga Orton och hennes barn Frank och Jessica. Red.)

Ett av Carl Lindahls mest utmärkande drag var hans stora, gammaldags, norrländska gästfrihet. I regel levde man synnerligen spartanskt i adjunktshemmet och umgänget var litet. Men när det kom gäster trakterades de på bästa sätt och ingen torde ha besökt det Lindahlska hemmet utan att ha åtnjutit välfägnad i någon form. Till något större sällskapsliv räckte givetvis Carls tid inte till. Men under lärartiden hade man regelbundet bjudningar för lärarna och deras familjer. Och Blanches och Carls födelsedagar den 7 och 11 januari gav alltid anledning till större middagar. Genom sina dubbeltjänster hade Carl det ekonomiskt bättre ställt än sina kollegor och maten på dessa bjudningar hade ett gott rykte. På äldre dagar umgicks Carl mest med brodern Bernhard och kronokassör Ödlund som var regelbundna gäster på julaftonen i det Lindahlska hemmet. Man musicerade tillsammans - Carl spelade något fiol, Blanche ackompanjerade och Bernhard var som tidigare berättats mycket musikalisk. Efter juldagen drog de tre herrarna sig gärna tillbaka och tillbragte kvällen vid virabordet. På juldagens morgon åkte man släde till julottan i Selångers kyrka. På eftermiddagen var juldagsmiddagen hos Bernhard en tradition. Lika obligatorisk var maten som bestod av tjäder.

Umgänget skedde i hemmen och blott någon enstaka gång unnade man sig lyxen av ett besök på restaurang, men ofta då det mycket omtalade Hotell Knaust, uppfört i Stenstaden efter branden och ritat av stadsarkitekten Sven Malm. Det var berömt inte så mycket för exteriören som för sin huvudtrappa. Det är inte storleken av trapphuset utan formen och de sköna proportionerna som fånglar iakttagaren. Likt en förstenad cyklon växer trappan upp genom våningarna, delar sig och förenas igen. Det finns i dess linjespel en balanserad rytm, en spänst och grace, som gör den i sitt slag fulländad. Knaust blev naturligtvis den mest bekanta scenen för det överdåd i mat och dryck som utmärkte sekelskiftets Sundsvall.

Från miljösynpunkt är stället högborgerligt med spegelsalar, kristallkronor och allsköns grannlåt som hörde till den tidens smak. Men gästernas stundom våldsamma framfart, särskilt i början av dess tillvaro, kunde ge det tycke av saloon i ett norrländskt Vilda Västern. Trappritter och sönderslagna pianon var tecken på den höga stämningen.

Lubbe Nordström skildrade livet på Knaust i en av sina böcker:

"Trädde främlingen in i det rökuppfyllda kaféet, såg han alla bord överfyllda, musiken från en damorkester i vitt överröstades av skratt, rop, skallande röster, armar viftade, pannor och näsor glödde, och drottninglika uppapperskor gled mellan borden upptagande order som ämbetsmän och delande ut nickar och småleenden som romanhjältinnor."

Av folkets breda lager var det sällan någon som sågs på Knaust annat än i särskilt högtidliga sammanhang som vid bröllop och 50-årsdagar. Då var man inte småsnål utan sökte snarare överträffa de ordinarie gästerna genom rätternas mångfald och mastighet. En åkare som år 1896 gav bröllopsmiddag för sin fosterdotter trakterade sina gäster på följande sätt. Middagen inleddes med smörgåsbord - det fanns tre olika att välja på - varefter man fortsatte i tur och ordning med buljong, lax, skinka, oxfilet, gåslever, kalkon, sparris, apollinaris, ingefärspudding, ost, glass, krokan, frukt och konfekt. Därtill serverades brännvin, champagne, rhenvin, bordeaux, sherry och portvin.

Ryktet om Knausts gastronomiska finesser spred sig runt om i bygden och med den Knaustska menuen som måttstock sökte man att även komponera sina middagar i hemmen. Champagnen var begreppet för allt fint.

Alltså blev det champagne småbrukaren köpte när han hade sålt ett skogsskifte och ville fira den lyckliga affären med sina grannar. Och till champagnen kunde det hända att han bjöd på det bästa han visste - norrlandspölsa.

Till hemmet det Lindahlska hemmet "Väst på stan" kom släktingar från norr och söder på besök och i regel övernattade man i lärarhemmet. När släktingarna från fjällen kom på besök blev man litet förlägen. Familjen var ju en stadsfamilj och ovan vid de märkvärdigt klädda främlingarna från ödemarken. Carl, som var en mycket god talare, höll vid dessa tillfällen högstämda och inspirerade anföranden.

Man såg honom sällan utan sin pipa. På senare år övergick han till att röka korta kritpipor och framförallt järnpipor av den modell som tillverkades i Dalarna och särskilt var i bruk bland samer och vildmarksbor. Till dessa pipor använde han den starkaste tobak han kunde få tag i, antingen söndersmulade cigarrer eller svart rökstång, ett bruk som han troligen hade lärt sig i sin ungdom bland samerna.

Över huvud taget var det som om minnena från barn- och ungdomsåren vaknade upp och sysselsatte hans tankar mycket under hans senare levnadsår. Själv brukade han ofta citera dessa rader av Tegnér, hans favoritförfattare:

"Ack i hvar själ en hembygds bilder glöda
mer blå är himlen där och rosorna mer röda."

Han talade då gärna om fiske- och jaktturen på Malgomajsjön och Kultsjön och om de människor, nybyggare och samer, som han under denna tid hade kommit i kontakt med. Under de sista åren av sitt liv företog han en sista resa till hemtrakten vid Volgsjön tillsammans med sonen Harald och dottersonen Ivar Öhman. Sannolikt var det också reminiscenser från barndomstiden som gjorde att han i överensstämmelse med bruket i Lappmarken alltid använde salt i stället för socker i kaffe och te. Kanske var det också ett minne från denna tid med övernattnings på renhudar i samernas kåtor under jaktfärder och fjällvandringar som gjorde att han med stor förtjusning använde ett sälskinn, som hans bror Bernhard givit honom, i stället för filt på sin soffa under middagsvilan. Som en lustig episod från dessa år brukade Carl berätta att han under barndomsåren i Västerbotten ofta ätit huggorm, en rätt som smakade gott och som påminde om gädda.

Även om Carl Lindahl i ungdomen tvekat att bli präst var han ingalunda någon fritänkare. Vilka av kyrkans doktriner han än må haft svårt att omfatta stod han helt på högkyrkans grund och hans sedliga åskådning var allt igenom den gammallutherska. Gudstjänsterna besökte han ganska flitigt utom under de sista åren då en tilltagande dövhet hindrade honom från att uppfatta predikningarna. Sina kyrkobesök tog han mycket allvarligt och i stället för sin vanliga käpp hade han då med sig "kyrkkäppen", en ebenholzkäpp med guldkrycka, som han hade fått i present.

På lediga stunder var han mycket intresserad av litteratur. År 1902 skrev han i brev till sin dotter Frida, som var på bröllopsresa i Italien, och bad henne att skaffa honom Petrarcas sonetter på originalspråket som han just hade börjat lära sig, en aktningsvärd prestation vid 59 års ålder. Även om hans boksamling omfattade ett flertal väl fyllda hyllor var han kanske i egentlig mening knappast någon stor läsare. Hans myckna arbete lämnade inte någon tid över för vidlyftigare studier. Men han läste regelbundet de författare som hade gjort intryck på honom. Under ett av sina sista år skrev han i ett brev: "Jag läser nu endast Bibeln, Tegnér, Boström och Fredrik Böök och jag finner en allt större överensstämmelse mellan dessa författare".

Adjunkten Lindahls verkligt stora kärlek inom litteraturen var Tegnér vilkens skrifter han hade läst hela sitt liv. Nästan varje morgon, när han vaknade, tog han fram ett band Tegnér ty det låg alltid på hans nattduksbord och han kunde de flesta dikterna utantill. I fråga om Tegnérns överlägsenhet var han orubblig. När någon en gång förde Strindberg på tal avfärdades denne med en fnysning och repliken: "Man äger ej snille för det man är galen". Efter att ha läst Frödings "Det borde varit stjärnor" slängde han boken i golvet ilsket grymtande: "Smörja." Den enda gång han med verkligt intresse sågs studera annan skönlitteratur var en sommar då han vanligen liggande i sin hängmatta plöjde genom Shakespeares samlade dramer från pärm till pärm. Under senare år studerade han även grundligt Eddan liksom Sven Hedin vilkens samtliga verk han skaffade sig.

Sammanställningen av dessa författare kan kanske tyckas egendomlig, men de ägde alla ett drag gemensamt, ett drag av konservatism som harmonierade med Carls egen inställning. Adjunkten Lindahl var nämligen i många hänseenden konservativ, behårt konservativ med starka fördomar. Socialister, liberaler och frisinnade jämte frikyrkofolk var för honom en styggelse och om en känd dåtida vänsterpolitiker, som sedermera avancerade till statsminister, yttrade han kategoriskt: "Han borde hängas".

Carls antisocialistiska inställning hade kanske bland annat tillkommit genom personliga erfarenheter från sin egen hemstad där de sociala motsättningarna kraftigt hade skärpts genom storindustrins genombrott. Vid sidan av det borgerliga Sundsvall levde i sågverksdistriktet en alltmera proletariserad arbetarstam under bedrövliga villkor. Träpatronerna - med den klingande titeln disponentdirektörer - var hårda arbetsgivare och träindustrin var ytterst konjunkturkänslig. Fluktuationerna på världsmarknaden återverkade snabbt på arbetarnas löner. Fackföreningar var i början okända och även om socialismen i mitten av seklet hade börjat predikas i Tyskland spred den sig inte till Sverige förrän år 1881 genom mästern Palm som då började propagera i Malmö. Två år innan hade emellertid Sundsvall fått bevista den första strejken i Sverige. En kraftig prisdumpning på världsmarknaden med åtföljande kraftig lönesänkning utlöste strejken. I tusentals drog arbetarna med fanor i spetsen genom staden ut till Vindskärs udde och slog läger där. Flertalet av dem var frireligiösa och väntetiden ägnades åt psalmsång och bönemöten. Landshövdingen Curry Treffenberg kom till platsen och försökte först övertalningsvägen få de strejkande att återgå till arbetet. Då detta misslyckades tillkallade han militärhjälp. Tre kompanier ur Helsinges regemente och 250 man ur gardedstrupperna avspärrade området mot land, minfartyg och kanonbåtar posterade vid sjösidan. Arbetsgivarna å sin sida hotade med massavskedanden och omedelbar vräkning från bolagsbostäderna. Inför det dubbla trycket av militärhot och uppsägning gav arbetarna slutligen upp. Drygt en vecka efteråt var arbetet åter igång och på de villkor som hade förorsakat strejken. Till några förhandlingar i lönefrågan kom det inte och i sak hade man ingenting vunnit. Å andra sidan hade sågverksarbetarna lärt sig vikten av organiserad samverkan och några år senare fick Sundsvallstrakten sina första fackföreningar. Det borgerliga Sundsvall var naturligtvis skakat i grunden av händelserna som förebådade den moderna tidens utveckling även om man rättvisligen måste erkänna att arbetarnas krav från alla synpunkter var mer än berättigade.

Carls konservatism var säkerligen i grunden långt ifrån arbetarfientlig utan endast en renodlad form av den inställning som var betecknande för den civila och militära ämbetsmannaklassen under det oskariska skedet i vårt land och för vilken de främsta rättesnörena var Gud, Konung och Fädernesland. Hunger, fattigdom och lidande var sannerligen inte några obekanta företeelser för Carl och hans förfäder från Lappmarken. Bolagsvälde och skogsskövling hade inga försvarare bland dem som kom från skogsområdena uppe kring Ångermanälven och där på nära håll hade kunnat bevittna hur bolagsherrarna, de s.k. baggbölar, på den tiden huserade. Trots sin reaktionära inställning umgicks Carl med "enkelt" folk på ett sätt som var alltigenom naturligt och fritt från både högfärd och nedlåtenhet och konstlade försök att vara gemen. Han försökte aldrig vid sådana tillfällen vara någon annan än den han var. För alla i staden var han "magister Lindahl", välbekant i sin svarta slokhatt, med pipan ständigt i mungipan och den grå jacquettekostymen av gammalmodigt snitt med låg nedvikt krage samt stövletter på fötterna. Med bönder och fiskare, som han särskilt respekterade, trivdes han väl. En söndagsmorgon kunde man se honom nere vid hamnen sitta och prata med en fiskare från Näs by i Ångermanland, en försynt, tystlåten man med fina regelbundna drag. Adjunkten utlade för den gamle fiskaren betydelsen av orden adel och ädel och hur de har kommit från samma stam samt påvisade att bönderna utgjorde vårt lands äldsta och verkliga adel, de bästa inom vårt folk, som alla inte behövde akta sig sämre än andra. I konsekvens av sin politiska inställning var han i likhet med de flesta andra högermän under första världskriget en ivrig Tysklandsvän. Men det är mycket betecknande att hans sympatier för det demokratiska Tyskland efter kriget betydligt svalnade, inte därför att tyskarna var den förlorande parten utan därför att de hade övergivit sin kejsare.

Åren rann emellertid snabbt vidare under träget arbete. Snart nalkades den dag då den gamle läraren skulle dra sig tillbaka från sin tjänst för att njuta sitt otium. Vårterminen 1908 avgick han från sin tjänst vid läroverket i vars matrikel följande rader kunde läsas:

"Adjunkten och riddaren C. Th. Lindahl, som redan under sistlidna januari uppnådde stadgad pensionsålder, men på grund av särskilt tillstånd kvarstår i tjänsten till läsårets slut, har nu vid sin avgång från tjänsten en lång och hedrande lärarebana bakom sig. Redan år 1869 blev han utnämnd till ordinarie lärare vid läroverket och började med vårterminen 1870 sin tjänstgöring vid detta. Många äro således de generationer av lärjungar, som han handlett, och förvisso gömmas den högt värderade lärarens bild hos en stor lärjungeskara uti en trogen och kärleksfull hågkomst. Att han hos både äldre och yngre vunnit mycket stora och odelade sympatier, förklaras av den karaktärens redbarhet, den trohet mot sin övertygelse, den samvetsgrannhet, den vänfasthet och flärdlöshet i hela uppträdandet, den utpräglade personlighet, som han äger i så sällsamt mått. Stark och spänstig till själ och kropp har han haft en ovanlig arbetsförmåga, som räckt till ej blott för ett krävande skolarbete utan även för viktiga kommunala uppdrag, vilka han fyllt med stor heder och allmänt erkännande.

Ej underligt då, att läroverkets lärare och lärjungar vid hans avgång känna det som ett stort tomrum och med den största aktning och tillgivenhet bringa honom sin tacksamma hyllning för vad han varit och

verkat vid detta läroverk under den långa tid, han varit fästad vid detsamma. Med denna tacksamhet förenas även de varmaste lyckönskningar för hans återstående levnadsdagar."

Även om arbetsbördan minskade genom avgången från läroverket fortsatte han oförtrutet med sina kommunala uppdrag. Emellertid hade det börjat bli tomt och ensamt i lärarhemmet. Barnen hade flugit ur boet och de gamla gick ensamma i det stora huset. Äldsta dottern Tyra var gift med häradshövdingen Ivar Öhman och bosatt i Malmö. Signe hade flyttat till Stockholm och arbetade som karriterska vid Stadsingenjörskontoret. Harald var utbildad apotekare och hade också flyttat söderöver. Frida var gift med trävaruhandlanden Thure Richman och en tid bosatt så långt från hemmet som på Madagaskar innan familjen återkom till Sverige och bosatte sig i Göteborg. Herman blev lantmätare och, efter diverse förordnanden i södra Sverige, bosatt i Stockholm. Kvar i Sundsvall fanns endast lillflickan Elsa gift med rådmannen i Sundsvall Bror Brinck.

Äldste sonen Erik, den intellektuellt bäst utrustade av bröderna och med ett mycket vackert utseende, kom på avvägar vilket grämde den gamle adjunkten mycket då Erik var älsklingssonen. Han hade en starkt oppositionell läggning och kom lätt i konflikt med både fadern och sedermera sina överordnade. Efter studentexamen blev han officersvolontär men måste avbryta sin bana. Det blev samma resultat när han försökte sig på lantmäteriyrket. I båda fallen uppstod konflikter med de överordnade. Efter dessa misslyckade försök beslöt man att han skulle skickas utomlands. Färden gick först till Sydafrika. I Durban fick han anställning vid ridande polisen men rymde för att ta sig hem till Sverige. Han skulle arbeta sig hem som kollämpare på en båt som över Singapore var destinerad till Hamburg. Där tog hans pengar slut varför han till fots tog sig genom Danmark hem till Sverige. Efter återkomsten till Sundsvall började tecken till mentalsjukdom visa sig, troligen en reaktion på de svårigheter han hade gått igenom och på den känsla av misslyckande i livet som otvivelaktigt måste ha uppfyllt honom. Man försökte vårda honom en tid i hemmet men till slut måste han interneras på mentalsjukhus där han avled vid hög ålder.

Trots bekymren för sonen Erik kunde Carl desto mera glädja sig åt de andra barnen och i sinom tid åt sina barnbarn för vilka han synbarligen hyste mycket varma känslor. Han uppehöll genom åren en livlig korrespondens med sina barn i förskingringen.

Varma lovord kom honom till del på 70-årsdagen år 1913. Sundsvalls Tidning skrev:

"Sekreteraren hos Sundsvalls drätselkammare, fil. dr. Carl Theodor Lindahl fyller i dag 70 år.

Son till den kände björnjägaren och prosten Olof Lindahl i Vilhelmina och tillhörande en gammal, vidt utgrenad, Norrlandssläkt, egnade sig Lindahl efter avslutade skol- och universitetsstudier, hvilka senare fört honom till den filosofiska doktorsgraden, åt lärarens kall och kom 1869 till Sundsvall såsom adjunkt vid härvarande läroverk.

Med den samvetsgrannhet, som utmärkte honom i allt hans arbete, och med ett lefvande intresse för sin betydelsefulla uppgift, verkade Lindahl som läroverksadjunkt under en hel mansålder, tills han vid uppnådd pensionsålder 1908 frånträdde sin läraretjänst. Under den långa tid av 39 år, som Sundsvalls läroverk fick tillgodonjuta sig d:r Lindahls gedigna kunskaper och plikttrohet, tillvann han sig varma sympatier och odelad aktning hos de många generationer, han fick handleda på vandrigen mot de "vises sten", och det eftermäle, som följde honom vid hans afgang, var enstämmigt lofordande.

I och med tillbakaträdandet från skolans tjänst var emellertid d:r Lindahls arbetsdag ingalunda ändad. Han hade redan 1874 blifvit utsedd till drätselkammarens sekreterare och såsom sådan funnit en verksamhet, hvaråt han ägnat rikaste intresse och varmaste omsorg, och i fullgörandet af de plikter, som detta uppdrag ålägga honom har han, sedan läraregärningen ej längre kräfver hans tid gått upp med en outröttlig energi och en hart när enastående nitälskan. De många årens samlade erfarenhet har gjort honom väl införsatt med snart sagdt alla våra kommunala spörsmål, hvilkas utveckling han kan i minnet följa många decennier tillbaka. Det heter visserligen att ingen är oersättlig, men nog torde man våga påstå, att det skall blifva mycket svårt att fylla d:r Lindahls plats, när denna en gång lämnas tom.

Äfven andra kommunala uppdrag än sekreterarskapet i drätselkammaren har d:r Lindahl haft, såsom exempel ledamotskap af skolrådet och fattigvårdsstyrelsen.

Sin 70-årsdag begår d:r Lindahl i fullaste besittning af arbetskraft och hälsa. Trogen och trägen verkar han ännu på sin post från bittida till sent, och ingenting finnes, som jäfvar förhoppningen, att Sundsvalls stad ännu skall i åtskilliga år få behålla denne sin ovärderliga trojänare."

Den 20 juni 1916 nåddes lärarehemmet av ett inte oväntat dödsbud. Carls gamla moder hade avlidit i Lits prästgård där hon hade vistats hos sin dotter och måg, kyrkoherden i Lit Seth Sundelin. Carl, som hela sitt liv visade sin moder stor tillgivenhet och vördnad, hade per telefon dagligen gjort sig underrättad om den gamla damens hälsotillstånd. När dödsbudet kom var han djupt gripen. Änkeprostinnan Lindahl var vid sin bortgång 96 år gammal. Hennes stoft fördes till kyrkogården i Vilhelmina där hon jordades vid sidan av sin make.

Emellertid började arbetsbördan minska för Carl som nu fick tillfälle att göra sin enda stora resa söderut i landet, bortsett från färderna till och från Uppsala. År 1919 reste han ned till familjen Öhman i Malmö och på återvägen besökte han sonen Herman med familj i Norrtälje. Han berättade härom i ett brev av den 23 augusti 1919:

" Kära Ivar och Thyra.

Lyckligt hemkommen sistlidne onsdags morgon, har jag att tacka eder för min synnerligt angenäma vistelse i edert hem i Ljunghusen. Jag går nu och fantiserar öfver alla detaljer i det där upplefda och känner mig betydligt uppkryad.

Det såg väl betänkligt ut vid min skiljsmässa från Thyra i Malmö, men svindelattacken gick snart öfver, och jag kunde utan svårighet reda mig på tåget, där jag om ett par timmar gick till kojs utan att likväl mer än kunna halfsova under natten.

I Stockholm möttes jag av Herman, som bespisade mig med frukost på "Kontinental", hvarefter vi besökte hans hem på Odengatan samt kl 1 begåfvo oss på väg till Norrtälje. Där mottog oss Maja med god middag, och vi besågo staden från angränsande höjder. Efter aftonmåltiden bjöd Herman på grogg. Jag tog blott ett glas kolsyradt vatten utan sprit, men med samma påföljd som i Ljunghusen förra fredagskväll nämligen att jag angreps af en så stark svindel, att Herman måste bokstafligen föra mig till sängs. Efter att likväl ha fått soffa under natten, var jag på morgonen kry, och kunde med honom återvända till Stockholm. Häraf sluter jag, att det är det kolsyrade vattnet, som förorsakar mina svindelanfall, och detta så mycket mer, som jag efter åtskillig spritning i Stockholm, utan kolsyradt vatten, befann mig fullkomligt väl och kunde soffa hela natten på tåget till Sundsvall. Hädanefter dricker jag ej kolsyrevatten eller andra mousserande drycker.

Besöket i Norrtälje var mycket angenämt, och jag blef helt enkelt förtjust i Maja och hennes lilla Olle (= förf. till denna släktkrönika. Red.), som dock i början hade litet svårt att säga "farfar", men om en stund hade öfvervunnit denna svårighet. Maja är nog en verklig skatt för Herman, och jag skulle önska, att äfven Harald (då ogift. Red.) vore i besittning af en dylik.

Ljunghusen med dess barrskog och bad m.m. och framförallt dess invånare, eder båda, Kicke, Ante och lill-Ingrid (Ivar, Frank och Inga, nu g. Orton. Red.) sväfvar oupphörligt för min fantasi, och jag har efter hemkomsten drömt därom. Tack för allt det goda, jag hos eder åtnjutit. Min nu fullbordade resa blir mig ett vänligt leende minne för mina återstående dagar.

I morgon, Söndag, afresa Frida och Murre (= sonen Thure) till Malmö med ångbåt. Måtte det gå dem väl där, eller hvarhelst de eljest må hamna. Murre ville nog helst stanna kvar här, om han finge. I går återkom Signe från Trollbo, som hon mycket prisar. Efter hennes afresa om en vecka bli vi således helt ensamma till dess Bror och Elsa återkomma.

Väderleken är kall och regnig, och vi få värma oss vid våra minnen. Hälsa Kicke, Ante och lill-Ingrid samt Thure och andra anhöriga, som möjligen komma i eder väg.

Tack och lefven väl.
Eder tillgifne
C. Th. Lindahl"

Den 19 oktober avskickades ytterligare ett brev till Malmö. Lärarparet var nu ganska ensamt vilket synbarligen även på ålderns höst hade sitt behag för de båda livskamraterna:

"Jag har ej på länge mått så väl som numera efter min skånska resa samt baden såväl i Ystad som hos Eder, och känner mig betydligt förnygrad sedan dess.

Du varnar mig för öfveransträngning med vedhuggning och råder mig att syssla därmed blott några få timmar dagligen. Det är också detta jag gör, men annat smått arbete upptar mig äfven, och noga taget, är mitt lilla kroppsarbete det enda roliga jag har. Harald har varit välvillig nog att erbjuda sig att bekosta min vedhuggning genom ett legat biträde, men jag har nödgats afsäga mig hans välvilja i detta fall, enär jag eljest skulle beröfva mig mitt förnämsta nöje, som för öfrigt endast bekommer mig väl.

Jag får god aptit och god sömn, beträffande hvilken endast kan anmärkas, att jag vanligen vaknar alltför tidigt, ofta redan kl 3 på morgnarne, men jag stiger dock ej upp förr än kl 6, då jag under nuv. piglöshet går ner i köket och kokar kaffe åt mamma, som därefter stiger upp och lagar vår mat, hvilken inmundigas vid köksbordet. Det medför ett visst behag att sådär få lefva på tumanhand, oberoende af all främmande hjälp. Den första Nov. få vi dock ett biträde i köket, och då är det slut med sötebrödsdagarne.”

Ett par år senare skulle emellertid "sötebrödsdagarna" taga slut för alltid för de båda gamla "Väst på stan". På sommaren 1921 insjuknade Blanche i en febersjukdom. Carl var mycket oroad och sökte tröst och hjälp i ett brev till brodern Bernhard som enligt vanan vistades uppe på Trollbo:

" Sundsvall 19 Juni 1921.

Broder Bernhard.

Ensam och öfvergifven måste jag med ett par rader uppsöka dig för att sålunda för någon stund ha litet sällskap. Samma dag du reste insjuknade Blanche i häftig feber och ligger ännu på 16 dygnet lika illa därän. Såsom läkare ha vi, då Elfström är borta på semester, tillkallat dr. Holmblad, men denne tyckes ej vara på det klara med hvad sjukdomens orsak är och ej heller med de rätta botemedlen däremot, hvartill kommer att han själf nu insjuknat i hjärnblödning, och vi veta ej hvilken läkare vi i stället skola anlita, men ha dock fått löfte om, att så fort ett eget rum blir ledigt på lazarettet, få förflytta henne dit för erhållande av noggrannare vård. Vi ha dock fått en präktig sjuksköterska "Syster Anna", en fröken Flemming, och få tillsvidare åtnöja oss med henne, hvarjämte Signe och Frida jämte Murre hemkommit och biträda efter förmåga.

Jag är således icke så alldeles ensam i huset, men känner mig dock ganska öfvergifven och orolig för den möjliga utgången af sjukdomen.

Febern är ofta mycket stark med temperaturer af stundom öfver 40 grader. Sistl. natt gick den upp till öfver 41, men har i dag gått ned till 36,8, eller normal temperatur, men torde nog efter vanligheten mot aftonen åter stiga till 38 å 39 grader, om ej högre. Detta är som du nog förstår ganska oroande, i synnerhet som hon högst obetydligt får någon sömn. Måhända kan vi redan i morgon få plats för henne på lazarettet, men säkert är det icke.

Utsikterna för någon glädje i midsommar äro således synnerligen små, och jag får gå här och stampa ensam i min oro. Det är ju bra att ha Signe till hands, men flyttar Blanche till lazarettet, så lär väl Signe för det mesta bli där, och då bli Murre samt Slarfvan och råttorna i vedboden mitt enda sällskap, ty Frida kommer antagligen i morgon för någon tid resa ned till Göteborg i och för sammanträffande med Thure och deras förutvarande compagnon, Barryuand. Thure är nämligen till följd af de dåliga tiderna uppsagd från sin anställning i Olssons affär.

Således den ena ledsamheten efter den andra. Slutligen får man väl höra, att de arbetslösa massorna, påverkade af bolsjeviker i Finland börja röra på sig för att omstörta samhället, och då lära vi nog få det bra.

Blanche ehuru sjuk och klen - hon förmår ej utan hjälp resa sig i sängen - ber mig hälsa dig och har ofta påmint mig om att skriva till dig. Signe och Frida hälsa dig. Lef väl och skrif om möjligt några rader till enslingen väst på stan, din tillg. broder Carl”

Blanches sjukdom kunde dock inte hävas och den 4 juli klockan 3 på morgonen utandades hon sitt sista andedrag, kvarlämnande maken i ensamhet och sorg. Han skriver härom i brev till sin broder, daterat Sundsvall 5 sept 1921:

"Broder Bernhard.

Midt i min ensamhet och bedröfvelse tar jag min tillflykt till att språka med dig. Du kan nog förstå min öfvergifvenhet, då numera efter alla anhörigas bortresa, jag icke har någon att gå till, och Slarfvan och flicksnärtehuss-hållerskan Rosa ej kunna bereda mig någon förströelse.

Du är borta, och Ödlund ännu mer, och till Elmelin, som ligger sjuk, kan jag ej oupphörligt gå och blir äfven af dessa besök föga uppbyggd.

Jag har först nu kommit underfund med huru nära jag varit fästad vid Blanche, som jag saknar natt och dag. Jag går ju dagligen med ett blomsteroffer till hennes graf och har deraf någon förströelse, men ack: "All den fröjd, som mänskor känna, är blott en salig smärta." Blanches död den 4 juli kl 3 på morgonen är för mig något oförlömligt. Jag och alla fyra flickorna voro hos henne närvarande. Jag får kanske vid annat tillfälle och i annat sammanhang orda därom.

Den praktiska anledningen till att jag nu skrifver är den, att jag per skvallerväg fått höra, att Harald och Elisabeth omedelbart efter bröllopet den 14 dennes torde komma att göra sin bröllopsresa via Sundsvall upp till dig och Trollbo för att jaga. Du har således att bereda dig på deras besök (antagligen omkring d 21 eller 22 ds) genom att ej skjuta bort hvarenda harpalt i Trollbo och dess omnejd före den tiden, hvarom jag velat underrätta dig, eljest befarande att Harald, sin tystlåtna vana likmätigt, icke låter dig höra af något, förrän han kommer klifvande uppför backen till chateau Trollbo.

Jag kommer nog icke med, då min sinnesstämning är så tryckt, att jag blott skulle bidra till tungsinthet bland eder andra. Du behöfver nog icke hvidtaga några synnerliga anordningar för det unga Herrskapets mottagande. Endast din vanliga goda vardagsmat, möjligen interfolierad med en eller annan harstek, som Anna ju förstår att så mästerligt tillaga.

Låt mig få höra dagen för din återkomst till Sundsvall, som jag hoppas i någon mån skola blifva ett avbrott i öfvergifvenheten hos din broder, enslingen väst på stan.

C. Th. Lindahl."

Till dottersonen Ivar Öhman klagade han över sin ensamhet i brev av den 5 januari 1922:

"...Du är bra snäll, som någon gång besöker mig gamle ensling med en liten epistel, hvilken numera efter mormors bortgång blir mig dubbelt dyrbar.

Du kan ej tro, huru hårdt hennes frånfälle drabbat mig. Jag visste ej fullt under hennes lifstid, hvilken dyrbar skatt jag hade i henne, men efter hennes död känner jag det så mycket mer. Hon hade ju ej någon hög intellektuell begåfning, men däremot en praktisk förmåga af högsta värde för mig, hvilken bland annat röjde sig däri, att hon trots all min skröplighet kunde älska mig och vara mig tillgifven under ett långt lif. Det var hon, som uppehöll mig och verkade, att jag icke helt och hållet sjönk ihop till det intet som jag i själva verket är.

Du tycker kanske, att mina utgjtelser äro ålderdomspjoller, men det är mig ett behof att få utgjuta mig för någon, som jag tror kunna och vilja uppfatta mig. Jag går ofta bort till grafven och kommer just nu därifrån på skidor, ty grafvens belägenhet är sådan, att man, sedan mycket snö fallit ej kan komma dit till fots. Det kan ju förefalla barnsligt att sålunda uppsöka hennes jordiska kvarlevor för den som vet, att hon alltid är mig lika nära vare sig här i min kammare eller ute på kyrkogården. -----Vi ha ju Gud och hela tillvaron i vår ande, och därför kan jag hoppas, att din mormor äfven för mina återstående dagar blifver min uppehållande kraft, som såsom sändebud från en högre värld, mig omedvetet, hviskar i mitt öra som råd och varning -----

Huru julen hos oss förflutit, torde du jämte far och mor och syskon redan känna till genom moster Signe, så att därom återstår nog intet att tillägga. Vi ha haft rätt mycken snö samt ganska kallt, stundom öfver 20 grader. Oaktadt det goda snöföret har jag ej kommit ut på någon längre skidfärd, ehuru jag nog hade lust, endast till kyrkogården har jag de flesta dagar kommit. Jag märker, att jag i följd af årets händelser blifvit så mycket försvagad, att jag icke som förr ensam vågar mig ut på någon längre tur, jag önskar att jag hade dig här att bogsera mig öfver bergen. Men allt måste ju ha sitt slut och så äfven skidåknigen."

En ensam liten patetisk gestalt, den sjuttionioårige gamle läraren, som i kamp med snö och köld dagligen på sina kära skidor kämpade sig fram till en stund ute hos sin avlidna, mycket sörjda maka därute på den stilla snöhöljda kyrkogården. Ensamheten plågade honom och han fann endast tröst och sällskap där samt i breven och samhörighetskänslan med sin familj.

”Sundsvall 9 september 1922

----- jag har blifvit så besynnerlig att det numera icke är någon annan sysselsättning som roar mig än att stå i vedboden och såga eller klyfva ved. Icke ens tidningsläsning kan jag numera med, och hinner ej med mera i den vägen än att helt flyktigt ögna igenom Sundsvallsposten.

I dag måste jag dock göra våld på min tröga natur för att lyckönska dig Thyra till dina uppnådda 48 år. Så hastigt tiden förrinner. Jag minnes ännu mycket väl den 12 Sept. 1873, då du kom till världen, under det att jag sprang som en skotts pole mellan skolan och vårt lilla hem i Eklundska gården, och nu står jag vid grafvens rand, och du är gamla människan. Måtte dina återstående dagar få förflyta med lycka eller med så få motgångar som möjligt.

Då jag tänker på min egen lefnadsbana, inser jag, att en gudomlig och kärleksrik makt har ledt mina öden samt att min egen positiva insats däri varit minimal eller möjligen endast af störande art.

Du torde undra huru jag befunnit mig i sommar? Egentligen sjuk har jag ju icke varit, men dock för det mesta tung och trött. På inbjudan af Harald var jag uppe hos dem i Trollbo under ett par veckor i juli, och badade samt njöt af ställets skönhet, men det var dock ej detsamma som under föregående somrar, ehuru Elisabeth nog gjorde sitt bästa att bereda mig trefnad. Bernhard, som under sommaren besökt Vilhelmina, för att ordna om grafvård åt vår moder, din farmor, är f.n. i Docksta för att jaga på bland annat det närbelägna Trollbo. Jag önskar, att jag hade fått och orkat vara med på denna färd.

Hos Brincks är jag ofta, och Elsa hjälper mig med att hålla Mammans graf i prydligt skick, hvilket i sommar varit lätt nog, tack vare den rikedom på rosor och andra blommor, som frodats på vår gård. Äppelträden framför vedboden står överfulla af frukt, om den blott hinner mogna, och vinbärsbuskarna ha lämnat rikligt med bär åt oss och alla våra vänner t.o.m. sömmerskan Linda.

Skall jag hinna få se eder här hemma, innan jag måste lägga upp årorna? Skulle jag lefva till nästk. 11 januari och 80-årsdagen, så är det min önskan, att ingen af eder, mina barn må göra någon omkostnad i form af present till mig. Kunde jag få emotse ett litet bref eller ännu hellre eder själfva personligen, så blefve jag därmed glad och tillfredsställd”

Tankarna på besök av barn och barnbarn är glädjepunkter för gamlingen och ännu vid 80-års ålder ämnar han ta emot en hel barnskara i huset:

”Sundsvall 17 april 1923

.....

Jag vill hoppas, att sommaren blir mera normal och lik de förra årens vackra somrar, detta i all synnerhet därför att jag genom Signe förspört, att förhoppning förefinnes, att jag skulle från början af juni och ett godt stycke in på sommaren ha hos mig Anthe och lilla Ingrid under din och fader Ivars besök i Nauheim. Kunde Kicke hit åtfölja Anthe och lill-Ingrid och med dem stanna här, så vore det så mycket bättre. Jag tycker mig på förhand känna, att deras härvaro skulle hos mig mildra min alltid tärande afsaknad af mamma, som nog icke lämnar mig i detta lifvet.

Då under eder frånvaro i Nauheim eget hushåll för barnen ej behöfde ifrågakomma, torde deras omkostnad hit upp till väsentlig del motvägas af den genom hushållets indragning uppkommande besparing och sålunda icke behöfva tagas i betraktande. Alltså de tre barnen äro hjärtligt välkomna, och vore det ännu mer, om äfven pappa och mamma kunde vara med, något som dock ej kan förutsättas, då eder resa till Nauheim torde långt före detta vara planerad och bestämd. Ni vore dock alla välkomna och kunde godt emottagas efter våra små förhållanden. Det kan hända att äfven Frida och Murre komma att visa sig här i sommar. Skrif emellertid så snart som möjligt, så att jag får höra om utsikterna till mina

förhoppningars förverkligande äro annat än fria fantasier. Du förstår nog huru hjärtligt välkomna ni alla äro...."

Kroppsliga krämpor började tillstöta och fördyrade tillvaron än mer för honom. I januari 1924 skrev han:

"..... min sjukdom, exemet, som nu en lång tid hållit mig vid sängen, och jämte försvagad syn och hörsel varit mig till mycken olägenhet, då det för mig varit nästan omöjligt både att läsa i en bok och att delta i samtal med andra människor. Jag har på flera månader ej kunnat läsa en tidning, och har tiden i följd däraf varit mig synnerligen långsam. Exemet har varit plågsamt och i många nätter hindrat mig att njuta någon sömn Allt detta är ju mindre trefligt, och då därtill kommer att Mammans död går mig till sinnes fortfarande icke mindre än under första tiden efter dess inträffande, så förstår du nog, att lifvet förefaller mig icke synnerligen ljusst. Mina skidor, upplagda på vinden, ha icke kunnat få någon användning, ehuru väl jag mycket längtar därefter, då vi nu ha godt skidföre. I synnerhet vore det för mig intressant att med dem få företaga en färd ut till Kyrkogården i och för uppsnyggande av mammans igensnöade graf. Någon sådan är icke att förvänta i år, och nästa år är för mig mer än för andra en opålitlig skälm. Min ensamhet är bra stor. Slarfvan och tvenne katter samt 2 jungfrur utgöra f.n. hela uppsättningen "väst på sta'n". Någon gång får jag väl besök af Brincks och farbror Bernhard, men huset förefaller dock bra öde. Mamma saknas, ehuru hon nu som bäst behöfdes.... "

Carl Th. Lindahl avled den 16 juni 1926 i Sundsvall i en ålder av 83 år.

I en minnesruna den 18 juni skrev Sundsvalls Tidning:

"I sitt hem avled på onsdagen f. d. läroverksadjunkten Carl Theodor Lindahl. D:r Lindahl var det lärda Sundsvalls grand old man. Efter att i Uppsala ha erövrat den akademiska lagern fästes han 26-årig vid Sundsvalls läroverk som adjunkt och kvarstod i denna befattning i icke mindre än 39 år eller till 1908, då han pensionsmässigt gick att njuta sitt otium cum dignitate. Ty det låg värdighet och magnificens över D:r Lindahls framträdande, vare sig det skedde från lärarkatedern, från sekreterarestolen i drätselkammaren - D:r Lindahl skötte stadens drätsel i icke mindre än 46 år fram till 1918 - eller i det privata livet. De lärda mödorna krävde sin man, men hans tid räckte som framgång av ovanstående även till praktiskt kommunalt arbete. Förutom den krävande sekreterarposten i drätselkammaren var han bland annat under en följd av år ledamot i skolrådet och fattigvårdsstyrelsen... Han efterlämnar minnet av en hedersman utan fruktan och tadel, en man av sällsynt helgjuten karaktär, en ungdomens förträfflige ledare och en upplyst medborgare".